

belőle, mint a jelenleg futó televíziós verziókból.

Székelyszolyva lakói ugyanis egytől egyig szeretetre méltó, mulatóságos, jellemes, ám szó, ami szó, némiképp nagy természetű emberek. Haklik alakjai hús-vér figurák, jól kidolgozott, hiteles személyiségekkel, még ha időnként áldozatul esnek is a szerző romantizáló hajlamának. A *Big Székely Só* valóban felmutatja mindazon esszenciális jellemzőket, amelyek a székelységről alkotott, főként Tamási-regények és székely viccek által táplált köztudatban léteznek. Ebből a hozzáállásból pedig egy percre sem esik ki a szerző. A nyelvi gazdagság, az anyaországiak számára olyankor szokatlannak tűnő, gyönyörködtető mondatszerkesztés, és a minden szót valamilyen sajátos ironiával átítató humor teszi élvezetessé a történetet, nem is beszélve a székelyszolyvaiak életének hétköznapióságukban is mulattató epizódjairól, amelyek kitöltik a nem túl gyorsan pergő események láncolatát.

Hakliknak óriási kiugrás a kötet, ugyanakkor az eddig (az újságírás mellett) szépíróként számon tartott szerző számára nem lesz egyszerű kilépni a szórakoztató irodalmat alkotó író szerepéből. Mert bár az első laptól az utolsóig igényes, szellemes és tartalmas prózáról van szó, műfajilag nem terjednek túl a keretei a szórakoztató regényén. Ami természetesen nem csökkenti a mű értékét, ugyanis Haklikon nem is látszik

a görcsös igyekezet, hogy e mostani bravúrával többre törekedne, mint hogy szórakoztatva gondolkodtassa el az olvasót.

A regény legfőbb erénye, hogy megfelelő kontrasztot nyújtva, már-már drámai erővel mutatja be a szeretnivalóan és talán irigylésre méltóan egyszerű életet élő székelyszolyvaiak szembesülését a globalizmus szabados értékrendjével. A népmesei fordulatoktól sem mentes *Big Székely Só* lendületesen megírt, szórakoztató és bölcs könyv, melynek olvasása közben és után úgy érezzük, mi is szeretnénk kicsit székelyek lenni.

FALVAI MÁTYÁS

(*Ulpinus-ház Könyvkiadó, Budapest, 2006, 244 oldal, 2580 Ft*)

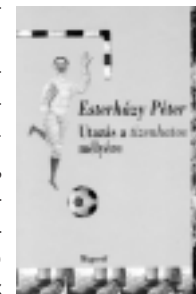
ESTERHÁZY PÉTER:

Utazás a tizenhatos mélyére

És a nyolcadik napon Isten megteremté a futballpályát, és az emberek boldogan játszani kezdenek, és látá Isten, hogy ez jó. Vegyünk egy füves területet („vonalakkal, zölddel, igen, egy futballpályát”), amelynek pontos méretei: 100-szor 100 yard, azaz négyzet alakú. Nevezzük el ezt fikciónak. Ez az a tér, ahol egyszerre vagyunk az 1954-es berni német–magyar (ne

feledjük, az eredmény 3:2 a magyarok javára) és a 2005-ös megye kettőn, a lelátókon tolonganak az *endekás csajok* („Önök azt el sem tudják képzelni, milyenek voltak, mi mindent tudtak és mertek... [...] Emberségesek voltak, humánusak, kedvesek és áldozatkészek, és számomra ismeretlen okból nagy becsben tartották a magyar férfit mint magyart s mint férfit”), a büfében kevéssé átsült kebab és meleg sör (a teremtés elhibázott szegmense) kapható, a mellettünk ülő Heidi Klum saláját pedig finoman meglebbenti a lenge szellő.

A regény utazásra buzdítja az olvasót (mind térben, mind időben), az utazás tétje pedig nem más, mint a magyar futballra rálátó tekintet megképződése. A labda (pöttyös, bőr? etc.) átveszi az elbeszélő

szerepét, az *Ich-Erzähler* („én, jelentős futballista családból származik, maga is jó nevű negyedosztályú futballista [volt], aki mellesleg, mint egy szabad idejében írogat”) erőteljes hangsúlya csak látszólagos, valójában önreflexív módon maga a futball (és annak minden szereplője) válik önmaga történetmondójává. Aki mesél, az maga Puskás, Hidegkuti, Liebrich és a történelem.

Esterházy Péter új regényében a futballt (mint olyat) emeli be a prózájába. „Egyszerű történet, 100 oldal” (a regényben szereplő szemé-

lyek a képzelet szülöttei, minden – a valósággal való hasonlóság – csak a véletlen műve). Lenyűgöző hagyomány, amelybe a szöveg bekapcsolódik (hogy csak két nevet említsek: Peter Handke, Mándy Iván), irodalom és futball csak látszólag egymástól távol álló dolgok (az irodalmi futballcsapat tagjai: Camus, Nabokov etc.). Hidegkuti lehetett volna akár író is (“akkor ő, mondjuk, lépett egyet hátra, épeszű ember, aki ért a futballhoz, egy unsereiner illet nem csinált volna, csak egy Hidegkuti, és teremtett ezáltal rögtön egy másik, új teret, amelynek új esélyeit azután már én is fölismertem, vagyis csak oda kellett neki passzolnom, és gól. [...] Igen tanulságos egy íróember számára. Nem a kéznél lévők közül, a rendelkezésre állók közül a

legjobbat kiválasztani, hanem a legjobbat megteremteni: új teret”).

A futballpálya tehát nem csupán játéktér, hanem az előbbieket folyamánként legalább annyira nyelvi tér is. Jelen könyv szerzője előbb volt futballista, mint író, kötete pedig a futball poétikáját és a poétika-mint-futballmeccs 90 percét (plusz rájátszás) egyaránt felvázolja. De legalább ilyen erősen, hangsúlyosan jelenik meg a történelem is. Az a folyamat, amely „bedarálta” e nagyívű magyar sport életét (és azok életét, akik ehhez a sporthoz kapcsolód-

tak). A könyv alapkonceptiója, feltevése: minden nemzet megismerhető a maga futball-hagyományáról („Mindenesetre úgy fogok tenni, mintha igaznak tartanám, hogy egy ország megismerhető a futballjáról. A klisék, a közhelyek valóban fölismerhetők”); a magyar ún. „csúnya beszéd” leleményes képalkotása legalább annyira része a játéknak, mint a bíró vagy a kapufa.

A szöveg finom eleganciával mutatja az utat, a Tandoritól Puskásig, vagy a Thomas Manntól Vargazoliig (sic!) oda-vissza tartó játékeret. „Puskás az első posztmodern, Puskás, aki nincs is, csak a róla szóló elé képzések vannak, a tiszta lap, amelyre bárki bármit írhat, a népmesei hős, aki helyettünk győz.” A könyv tehát irodalomtörténeti ajánlat is (a bíró mint irodalmár képet most nem elemezném behatóbban). Tézis és konklúzió: a kötény (vagy németül *Tunnel-Trick*) az a poétikai alakzat...

KOVÁCS PÉTER

(Magvető Kiadó, Budapest, 2006,
148 oldal, 1990 Ft)

HÁY JÁNOS:

Házasságon innen és túl

Háy János új könyve nem súlyos könyv. De nagyon mély. Címéhez

híven témája a házasság, a partnerkapcsolat, a szakítás, a válás, a gyerekek. Ezek persze csupán az elsődleges témák. Van egy másik, fajsúlyosabb problémagócokat fejtegető témakör is a novellák mögött: korunk kapcsolati értékválsága. Háy János egyik rétegben sem mond újat. Az emberek szerelmesek lesznek és házasodnak, e kettőt gyakran egymástól függetlenül teszik, megcsalnak és megcsaltnak, gyűlölnek, megöregszenek, meghalnak. Ezt tudtuk. Másfelől: az emberek önzők, felszínesek, önhazugok vagy csak úgy hazugok, előjel nélkül, gyengék, akaratosak, szomorúak, kétségbeesettek és magányosak. Ezt is tudtuk.

Miközben azonban Háy János részvétlenül objektív élettörténet-töredékeit olvassuk, ezek az evidenciák kínzó és eleven valósággá állnak össze a fejünkben, egyszersmind kényelmetlen önismereti tanulságokkal szolgálnak számunkra. Háy nem törekszik többre, mint hogy a mindennapi élet jól ismert urbánus díszletei közül kiragadjon a leginkább esszenciális figurákat, leginkább esszenciális értékrendjükkal és leginkább esszenciális mondataikkal, gondolataikkal. „Leginkább esszenciális” helyett azt is mondhatnánk persze, hogy legbanálisabb. Amivel egyszersmind azt is mondjuk: a legvalódibb, legáltalánosabb, legjellemzőbb. Háy szereplőinek nincsenek neveik sem, a szerző úgy emle-